

Danylo Vierendeikin
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University
Loci of Danylo Bratkovskyi's Poetry

The emphasis of this research is on the application of loci in the World, Observed in Many Pieces poetry collection by Danylo Bratkovskyi. The author highlights the geographical scope of his research, which includes the Polish-Lithuanian Commonwealth, Greece, Muscovy, and Turkey, representing each of them in a satiric manner and with the strong influence of the Sarmatism worldview. His baroque world includes the Krakow, Lviv, Warsaw, and Lublin cities, which are the center of Volyn's inhabitant's attention and examination.

Key words: *Danylo Bratkovskyi, Baroque, locus, centre, periphery, environment.*

Дейнека С. О.
Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України
Науковий керівник – д-р філол. наук, проф. Торкут Н. М.
<https://doi.org/10.33989/pnpu.791.c3241>

Еротичне vs політичне в “Антонії і Клеопатрі” Вільяма Шекспіра

Протистояння суспільно-політичного й особистісно-приватного аспектів життя людини неодноразово знаходило відображення у творах художньої літератури. Одним із шедеврів світової класики з огляду на боротьбу між обов'язком й волевиявленням, вважаємо п'єсу Вільяма Шекспіра “Антоній і Клеопатра”.

Спричинений пристрастю, внутрішній конфлікт, що розгортається в душі римського триумвіра Марка Антонія, неодноразово потрапляв у фокус літературознавчих досліджень. Пріоритет у висвітленні цього питання належить представникам гендерних студій, які ретельно вивчали специфіку гендерних уявлень у Стародавньому Римі та Єлизаветинській Англії з метою виявлення особливостей Шекспірівської інтерпретації стосунків між римським полководцем і єгипетською царицею (Randazzo, 2012; Rackin, 2012; Beckwith, 2015; Smith, 2012, p. 48). На особливу увагу заслуговує і стаття Дж. Албан, яка аналізуючи художню тропіку і імпліцитність у п'єсі “Антоній і Клеопатра” акцентує увагу на амбівалентності обох протагоністів (Alban, 2014).

Джордан Чарлтон полемізує з точкою зору Брюса Сміта, який виокремивши у творах Шекспіра п'ять типів персонажів, відносить Антонія до категорії Геркулесів: “воїн значного рангу, який порушує норми моралі суспільства, в якому він живе” (Цит. за: Charlton, 2020, с. 22). На думку Дж. Чарлтона, Геркулесом у цій римській п'єсі виступає не Антоній, а Клеопатра, яка одночасно “виступає в ролі коханки, войовничого лідера та руйнівниці римського тріумвірату” (Charlton, 2020, с. 23). Набуваючи маскуліnnих рис, вона по суті перемагає славного римлянина у психологічному двобої, що призводить до його політичної катастрофи і зрештою позбавляє сенсу і її власне життя. Саме в здатності реалізовувати владу над Антонієм дослідник вбачає унікальність Шекспірівського зображення цієї героїні “порівняно з більшістю інших жінок, про яких він пише” (Charlton, 2020).

Про роль інакшості у розгортанні інтимно-психологічного конфлікту п'єси йдеться у статті Кейт Флінт “Significant otherness: sex, silence and Cleopatra”, а про вплив кохання на поведінку героїв пише Майкл Gearin-Toth (“Love in *Antony and Cleopatra*”). В контексті нашого дослідження особливу значущість мають концепції Пітера Рейнолдса, який досліджує конфлікт між суспільним і особистим життям персонажів (“The divided self: the public and private lives of Antony and Cleopatra”) та Джона Каннінгхема, який вбачає причину політичної кризи, змальовану Шекспіром у взаємодії двох статей (“*Antony and Cleopatra: the world well lost*”).

Використання теорії лімінальності бачиться продуктивним для формування цілісної концепції конфлікту між приватно-інтимним і публічно-державним у структурі амбівалентної особистості Марка Антонія. Спираючись на концепцію Джордана Чарлтона, висловимо гіпотезу, згідно з якою маскулінізація Клеопатри руйнує маскулінність Антонія, що зрештою і призводить до його загибелі. У структурі особистості Антонія маятник лімінальності реалізується не тільки у площині його соціальної самоідентифікації, але й у сфері його гендерної ідентичності.

Прикметно, що ці протагоністи Шекспірової п'єси мали реальних прототипів і історія їхніх стосунків була для елизаветинців загальновідомою (“Паралельні життєписи” Плутарха, звідки драматург запозичив цей сюжет, були перекладені Томасом Нортон у 1579 році). І Антоній, і Клеопатра були видатними політиками античного світу. Марк Антоній був римським політичним діячем, полководцем, членом II тріумвірату, а Клеопатра – останньою царицею Єгипту з династії Птолемеїв. Обое вони опинилися між світом прийняття рішень, від яких залежить доля держави, та світом розваг і еротичних насолод. Втім, конфлікт між еротичним і політичним більшою мірою проступає в образі Антонія. Віддаючись почуттям у палаці єгипетської цариці Клеопатри, він втратив інтерес до військової справи: *“Ні, полководець наш ума позбувся / Таки до решти. Гордий погляд той, / Що ним він, наче Марс, увесь в броні / Перед полками блискав войовниче, / Тепер лиш до смаглявого лиця / Прикутий віддано. А буйне серце, / Що в лютій битві розпирало груди, / Аж пряжки лопались, остигло зовсім / І міхом стало, віялом – циганці / Жагу студити”* (Шекспір, 1986, с. 418).

Його почуття амбівалентні: з одного боку він керується розумом, одружується з Октавією задля того, щоб врегулювати “дипломатичні” стосунки з її братом, Октавієм Цезарем. Це помічають навіть другорядні персонажі п'єси, як-от Менас, прибічник Помпея: *“Мені здається, в їхньому шлюбі більше політики, ніж кохання”* (Шекспір, 1986, с. 455).

З іншого боку, Антоній відчуває непереборний сексуальний потяг до Клеопатри. Він не здатний протистояти спокусі й віддає перевагу її товариству над військовими чи політичними справами: *“Вірний Клеопатрі. / Та я тебе коханням заклинаю: / Не гаймо часу на пусті сперечки. / Хай кожна мить несе нам насолоду. / Яким розвагам віддамо цей вечір?”* (Шекспір, 1986, с. 419).

Кульмінацією п'єси стає Битва при Акції (Дейнека, 2024). Антоній припускається фатальної помилки, вирішивши дати бій на морі, а не на суші,

хоча його прибічники й воєначальники попереджають, що це може мати трагічні наслідки: *“Доблесний владарю! / Дарма ти нехтуєш своїм мистецтвом / Уславленим вести війну на суші”* (Шекспір, 1986, с. 474). Засліплений коханням, Антоній хоче повести в бій свої кораблі пліч-о-пліч із кораблями Клеопатри. Між обов’язком і почуттям Антоній обирає почуття. Пізніше він пошкодує про це, але, опинившись у лімінальній ситуації, перебуваючи “на межі”, він не може протистояти силі кохання й, віддавшись поклику пристрасті, повертає кораблі услід за Клеопатрою: *“Ти знала, єгиптянко, – серцем міцно / Я до твого прив’язаний стерня / І потягнуся слідом. Знала й те, / Що у твоїх руках моя душа: / Тобі кивнути досить – і забуду / Богів веління”* (Шекспір, 1986, с. 479).

Однією із найгостріших перипетій стало те, що після сварки з Антонієм, Клеопатра йде в гробницю й імітує самогубство: *“Скажи йому, що я себе убила / З останнім словом на устах – “Антоній”, / Розбурхай жаль у ньому”* (Шекспір, 1986, с. 502). Дізнавшись про смерть коханої, Антоній просить своїх прибічників убити його, а отримавши відмову, падає на свій меч, але відразу не помирає. Приходить служник Клеопатри Діомед, розповідає Антонію правду, поранений Антоній просить віднести його до Клеопатри. Він помирає поряд із коханою: *“Вмираю, єгиптянко, я вмираю. / Лише на мить хотів би смерть затримати, / Щоб на уста до тисяч поцілунків / Тобі останній ще покласти...”* (Шекспір, 1986, с. 508). Клеопатра обирає смерть, щоб не бути приниженою Октавієм Цезарем, котрий наказує привести її живою: *“Вона у Римі наш триумф увічніть”* (Шекспір, 1986, с. 513). Клеопатра вбирається в царський одяг і надягає вінець. Селянин приносить їй кошик з фігами й отруйними гадюками, укус яких безболісний, але смертельний. Помираючи, вона радіє, що скоро знову буде поряд із коханим: *“Немов бальзам, мов ніжний вітерець! / О мій Антонію!”* (Шекспір, 1986, с. 524).

Трагічний фінал п’єси демонструє, наскільки потужним є маскулінне начало в характері Клеопатри, яка свідомо обирає смерть. Подвійне самогубство закоханих у світлі теорії лімінальності постає як маніфестація перемоги чуттєво-еротичного над політичним у характері лімінара Антонія і приватно-інтимного над публічним у характері єгипетської цариці. Головні герої обрали свої почуття, відтіснивши державницькі справи на другий план.

Література

- Alban, G. M.E. (2014). Antony and Cleopatra; Gorgon or Mars, Whore or Goddess, according to directly claimed evidence or indirect assertion. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 158, 93-99.
- Charlton, J. (2020). An Argument for Cleopatra – the “Herculean Hero” – of Shakespeare’s *Antony and Cleopatra*. *Journal of the Wooden O.*, 20, 21-31.
- Randazzo, G. (2012). Cleopatra: The Defiance of Feminine Virtue. *English Senior Seminar Papers*. Paper 8. Retrieved from https://fisherpub.sjf.edu/english_seniorseminar/8.
- Beckwith, S. (2015). Are There Any Women in Shakespeare’s Plays?: Fiction, Representation, and Reality in Feminist Criticism. *New Literary History*, 46.2, 241-260.
- Rackin, Ph. (2012). The Place(s) of Women in Shakespeare’s World: Historical Fact and Feminist Interpretation. In *Shakespeare and Women* (pp. 26–48). Oxford: Oxford University Press.

Smith, B. R. (2012). *Shakespeare and Masculinity*. Oxford: Oxford University Press.
Дейнека, С.О. (2024). Битва при Акції як лімінальна ситуація в “Антонії і Клеопатрі” Вільяма Шекспіра. *Література й історія : матеріали Всеукраїнської наукової конференції (14–15 листопада 2024 р.)* (с. 99-101). Запоріжжя: Запорізький національний університет.
Шекспір, В. (1986). Антоній і Клеопатра (с. 416-526). *В. Шекспір. Твори в шести томах*. Том 5. Київ : Дніпро.

Svitlana Deineka

Shevchenko Institute of Literature of National Academy of Sciences of Ukraine
Erotic vs. Political in William Shakespeare's *Antony and Cleopatra*

The article deals with the confrontation between the political and private life of Mark Antony in William Shakespeare's play Antony and Cleopatra.

Key words: *Shakespeare, Antony and Cleopatra, erotic, private, political, social, liminal, liminality, gender studies.*

Друкарь І. С.

Криворізький державний педагогічний університет
Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Федоряка Л. Д.
<https://doi.org/10.33989/pnpu.791.c3245>

Шекспірове кохання: концепт ЛЮБОВ у сонетарії поета

Вільям Шекспір є одним з найвідоміших англійських поетів, драматургів та акторів епохи Відродження. Його вважають одним із найбільших майстрів світової літератури. Він є автором 17 комедій, 10 історичних хронік, 11 трагедій, 5 поем та циклу сонетів. Вільям Шекспір також вважається національним героєм та одним з символів Англії як елизаветинської епохи, так і нашого часу. Його твори були перекладені більш ніж на 50 мов світу і вивчаються майже в кожному навчальному закладі.

Поет народився 23 квітня 1564 року в місті Стратфорд-на-Ейвоні, що знаходиться в Англії, у родині ремісника та торговця вовною. Його родина вважалася заможною в той час. Його батько плідно працював, брав активну участь у справах місцевої громади, а матір належала до однієї з найдавніших родин Англії та мала дворянський титул. “Маленький Вільям відвідував класичну середню школу, де вивчав латинську та грецьку мови, літературу та історію. Спілкуючись з містянами, поет отримав безцінні знання з англійського фольклору. Коли Вільяму Шекспіру виповнилося 15 років, його батько розорився, тож юнакові довелося самому заробляти на своє життя. Він вирішив спробувати себе у ролі помічника шкільного вчителя” (Akroyd, 2006, p. 39-41).

Коли Шекспіру виповнилося 18 років, він одружився з дочкою одного з заможних поміщиків – Енною Гетевей. Вона була на 8 років старшою, тому деякі вчені вважають, що їх шлюб відбувся не через те, що вони кохали одне одного, а через той факт, що Енн була вагітна. “В подружжя народилися троє дітей. Першою народилася донька Сюзен, а через деякий час народилися близюнки – Гамнет та Джудіт. Коли Вільяму виповнилося 23 роки, він поїхав працювати до Лондона, залишивши свою родину у рідному містечку” (Akroyd, 2006, p. 75-76).